

जश्त्व सन्धि

यह दो प्रकार की होती है —

- (i) पदान्त
- (ii) अपदान्त

(1) पदान्त जश्त्व सन्धि

सूत्र — झलां जशोऽन्ते

झलां — झल प्रत्याहार है, जिसके अन्तर्गत वर्ग का प्रथम, द्वितीय, तृतीय, चतुर्थ अक्षर व शषसह आते हैं।

जशा — जश रुक प्रत्याहार इसमें वर्ग के तृतीय अक्षर आते हैं।

Trick — 1, 2, 3, 4, शषसह + कोई भी वर्ण = ज, ञ, ग, ड, द

$$\boxed{1, 2, 3, 4, \text{अक्षर} + \text{कोई} = 3}$$

जैसे — वाक् + ईशः =

↓
वाग + ईशः = वागीशः

जगत् + ईशः =

↓
जगद् + ईशः = जगदीशः

• षट् + आननः

षड् + आननः = षडाननः

• सुप् + अन्तः

सुब् + अन्तः = सुबन्तः

Gyansindhu Coaching Classes

• दिक् + अम्बरः =

दिग् + अम्बरः = दिग्म्बरः

• दिक् + गजः

दिग् + गजः = दिग्गजः

• दिक् + गजः

दिग् + गजः = दिग्गजः

• अप + जम्

अग् + जम् = अग्जम्

• एतत् + मुरारि
↓
एतद् + मुरारि
= एतद् मुरारि

• चित् + आनन्द
↓
चिद् + आनन्द =
चिदानन्द

• वाक् + अत्र
↓
= वागत्र

• वाक + अत्र
↓
= वागत्र

• अच + अन्तः
↓
अज + अन्तः
= अजन्तः

• महत् + दानम्
↓

महद् + दानम्
↓

महद्दानम्

2. अपदान्त जश्त्व सन्धि -

सूत्र - झलां जश् झषि ।

झलां - वर्ग का प्रथम द्वितीय तृतीय चतुर्थ वर्ण
रग्व शषसह ।

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	श
ट	ठ	ड	ढ	ष
त	थ	द	ध	स
प	फ	ब	भ	-

जश् - वर्ग का तृतीय वर्ण ।
ज ब ग ड ढ

झषि - वर्ग का तृतीय चतुर्थ वर्ण ।
[झ भ घ ढ ध ज ब ग ड ढ]

Trick - झलां + झषि = जश्

1, 2, 3, 4, शषसह + 3, 4 = 3

जैसे - बोध + धा
↓
बोद् + धा = बोद्धा

लभ् + धः

लभ + धः = लब्धः

शुद् + धः

शुद् + धः = शुद्ध्यः

दुग् + धम्

दुग् + धम् = दुग्धम्

क्षुभ + धः

क्षुब् + धः = क्षुब्धः

कुध + धः

कुद् + धः = कुद्धः